

Putyin hat alapelve

2023 október 15. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

„Új világot építünk, a többpólusú világrend kialakulása elkerülhetetlen”

– hangsúlyozta Vlagyimir Putyin a Valdaj Klub éves találkozóján mondott beszédében. Az orosz elnök által felvázolt világrend valóban szebb és igazságosabb, mint a jelenlegi, ám az még nagy kérdés, hogy a szép elvekb?l mennyi tud majd megvalósulni. Moszkva mindenesetre magabiztosnak t?nik, és a „globális Dél” er?södése, valamint a Nyugat befolyásának csökkenése meger?sítette igazában. Egyel?re tehát nem úgy t?nik, hogy a Nyugat szankciói és a háború megrendítették volna Oroszországot.

Történelmi változások zajlanak a világban. A globális er?viszonyok, ennek következtében a világrend átalakulása Pekingt?l Berlinen át Washingtonig sokakat kibillentett a komfortzónájából. A jöv? a szemünk el?tt épül, és mint mindig, háborúk közepette. Nem csoda hát, hogy ideges a hangulat, az embereket pedig nyomasztja a bizonytalanság. Minél bonyolultabb a helyzet, minél radikálisabbak a változások, annál nagyobb hatást gyakorolnak a folyamatokra a korábban másodlagosnak tartott tényez?k (a technikától a társadalomban végbemen? változásokig), és annál er?teljesebben él bennünk a vágy, hogy megértsük, mi van a sarkon túl.

Egyel?re csak azt látjuk, hogy a világ blokkosodik. Mindenekel?tt a nyugati blokk el?remenekülve próbálja lassítani a globális befolyás csökkenését. Ennek jegyében az Egyesült Államok kemény kézzel sorakoztatta fel maga mögé a világ geopolitikai értelemben vett ezen részét. A Fehér Ház nem válogat az eszközökben, és nyomás alatt tartja saját szövetségeseit is. Németországot ugyanúgy meggyengítené, mint az ellenségét, Oroszországot. Paradox módon eddig Washingtonnak ez a törekvése hatékonyabban m?ködik a saját szövetségeseivel szemben. Els?sorban azért, mert a látványosan degradálódó nyugat-európai elit képtelen a stratégiai gondolkodásra és saját érdekeinek meghatározására. Így aztán sodródik, túlteljesít, vazallussá vált, és a szemünk el?tt rombolja le Európát. Közben keleti határain újra leeresztette a vasfüggönyt, Oroszország pedig mérgesen kelet felé fordul, ázsiai ország lesz, ami a történelemben soha nem volt, és kárörvendve figyeli Európa gyengülését.

Amerika ennél jóval racionálisabb, nagyon is jól látja, és érvényesíti is a saját érdekeit. A nyugati blokkon belül meglehet?s hatékonysággal. A hegemón szerep azonban a múlté, a globális befolyás gyengül. Az úgynevezett globális Dél er?södésével és egyre határozottabb formálódásával nem nagyon tud mit kezdeni. S?t, egyes lépéseivel még gyorsítja is – például Oroszország Kínára tolásával, Németország meggyengítésével, a túlzásba vitt szankciós politikával – a globális befolyás gyengülését. Az Egyesült Államok közben már a Kínával elkerülhetetlennek látszó egymásnak feszülésre készül, de figyelnie kell az egyre inkább globális hatalommá váló Indiára és az olyan meger?södött regionális hatalmakra is, mint Törökország. S akkor még nem beszéltünk Iránról és Szaúd-Arábiáról vagy a geopolitikai szembenállás egyik jöv?beli terepér?l, Afrikáról sem.

Mert Ukrajna csak az egyik terepe az új világrendben elfoglalandó pozíciókért folyó harcnak. Igaz, els?dleges terep, mert ez a háború Washington szándékai szerint különböz? mértékben, de egyszerre gyengíti Európát, Oroszországot és Kínát. Peking ugyanis nehezen vívna meg egy esetleges háborút Amerikával egy meggyengült Oroszországgal a háta mögött. De mint látjuk, konfliktusok sorával kell számolnunk, mert a hektikus helyzetben egyre többen érzik meg a geopolitikai pillanatot régi sérelmeik lerendezésére. Legutóbb éppen a Hamász lobbantotta be a palesztin–izraeli háborút, el?tte Hegyi-Karabah kérdésére tettek sietve pontot, Törökországgal a hátuk mögött az azeriek, de nem lep?dhetünk meg azon sem, ha robban Koszovó, és Afrikában is kiélez?dhetnek régi szembenállások.

A nemzetközi kapcsolatok története és elmélete gazdag elemzési és el?rejelzési eszköztárat kínál azoknak, akik a jelent boncolgatni, a jöv?t modellezni szeretnék. Már csak azért is, mert sokszor úgy t?nik, hogy a folyamatok visszatérnek a történelmi mintákhoz. Általánosan elfogadott gyakorlattá vált ezért a múltbeli párhuzamok keresése, az elmúlt évszázadok sémáinak a jelenlegi eseményekhez illesztése. És az eredmény gyakran meggy?z?nek t?nik. De ez csak illúzió. A történelem jelenlegi új fordulatában nem illeszkedik a saját mintáiba. Olyannyira nem, hogy a jelen és f?képp a jöv? megértéséhez a megszokottól eleve eltér? fogalmi apparátusra van szükség. Ellenkez? esetben nagy a veszélye annak, hogy az értelmezések nem visznek közelebb az események megértéséhez, hanem éppen fordítva.

Mivel többirányú változások zajlanak, nehéz meglátni a jöv?t. A jöv? képe ma már nem más, mint képzelet, amire a Valdaj Klub éves jelentése már a címében – Fantázia a hierarchia nélküli jöv?r?l – is utal. Amit biztosan állíthatunk, az a jöv? bizonytalansága, újszer?sége. Meg kell barátkoznunk azzal, hogy a világ olyan lesz, amilyen még soha nem volt. Hogy milyen? Erre kereste a választ közel egy héten át Szocsiban a nemzetközi vitaklub 42 országból érkezett 140 résztvev?je.

A világban zajló változásokat már a résztvev?k látványosan megváltozott összetétele is mutatta. Hol vannak már azok az id?k, amikor a nyugati szakért?k domináltak ebben a klubban? A jelenlegi helyzetben az amerikai vagy a brit elemz?k magától értet?d?en távol maradtak, csak mutatóba ült ott az egyik oldalon a rebellis *Jeffrey Sachs*, míg a másikon Kentb?l *Richard Sakwa*. A nyugat-európaiakat inkább a félelem tartotta távol. Németországból például csak olyan újságírók jöttek el, akiknek, mint fogalmaztak, nincs már mit veszteniük, így nem ijedtek meg a hazai nyomástól, az esetleges megtorlástól, a kirekesztést?l. De voltak szakért?k Norvégiából, Olaszországból és Franciaországból is. Innen például *Charles de Gaulle* unokája, aki egyrészr?l keresetlen szavakkal ecsetelte az európai állapotokat, másrészr?l az orosz gazdasági helyzetet kissé megszépítve leíró elnöki tanácsadónak is nekiszegezte, egy országról beszélnek-e, és mikor járt utoljára boltban vagy benzinkúton. A Valdaj Klubban azonban a vendéglátó orosz és a közvetít? angolon kívül a legelterjedtebb nyelv az idén a kínai, a hindi és az arab volt. Mindez nem csupán a világ, hanem az orosz külpolitika irányainak változásáról is szól.

A Valdaj Klub tavalyi, Világ szuperhatalmak nélkül címet visel? beszámolója azzal a megállapítással zárult, hogy *„a nemzetközi környezet demokratizálódása megfelel? választ igényel. Nem elnyomást, hanem érdekharmonizációt, a vélemények és értékelések pluralizmusának tiszteletben tartását. A hierarchia átadja a helyét az együttm?ködésnek. A szuperhatalmak nélküli világhoz önszabályozó rendszerre lesz szükség, az önszabályozás pedig sokkal nagyobb cselekvési szabadságot, de felel?sséget is feltételez."* Az azóta eltelt egy év eseményei meger?sítették ezt a következtetést.

Az emberiség új politikai viszonyok korszakába lép. Err?l beszélt a konferenciát záró és a következtetéseket összegz? el?adásában, majd kérdésekre válaszolva *Vlagyimir Putyin* is. Az orosz elnök szerint a többpólusú vagy más meghatározásban multicentrikus világrend kialakulása elkerülhetetlen. Putyin egyébként már inkább civilizációk egymás mellett élésér?l beszélt, hiszen az orosz állam civilizációként határozza meg magát. Aláhúzta, hogy akkor lesz egyensúly a világban, amikor senki sem kényszerítheti az államokat arra, hogy úgy éljenek, ahogy a hegemón kívánja. Ehhez még hozzátette, hogy a hatalmi monopólium megteremtésére irányuló nyugati törekvések kudarcra vannak ítélve. Hat elvet sorolt fel, amelyek követésére és érvényesítésére Oroszország törekszik.

Mint fogalmazott, Oroszország nyitott, összekapcsolódó világban akar élni, ahol senki sem próbál mesterséges akadályokat emelni az emberek kommunikációja, kreatív önmegvalósítása és jóléte elé. Második alapelvként a világ sokszín?ségét nevezte meg, amelyet nem csupán meg?rizni kell, hanem az egyetemes fejl?dés alapjává tenni. A harmadik elv Putyin szerint a maximális reprezentativitás, amelynek értelmében *„senkinek sincs joga vagy lehet?sége arra, hogy mások helyett vagy mások nevében uralkodjon a világon, amely a jöv?ben a kollektív döntések világa"* lesz. Negyedikként az egyetemes biztonság és a tartós béke elvét jelölte meg, amely mindenki érdekein alapul – a nagy államokétól a kis országokéig. Úgy véli, hogy a legfontosabb feladat a nemzetközi kapcsolatok megszabadítása a tömbszemlélett?l, a gyarmati korszak és a hidegháború örökségét?l. Az ötödik elv Putyin felsorolásában az igazságosság mindenki számára, illetve a kizsákmányolás korszakának lezárása. Kiemelte, hogy mindenkinek hozzáférést kell biztosítani a modern fejl?dés el?nyeihez, az ennek korlátozására irányuló kísérleteket pedig agressziónak kell tekinteni. A hatodik alapelv az orosz elnök felfogásában az egyenl?ség, amelynek értelmében többé senki sem hajlandó alávetni magát, érdekeit és szükségleteit a gazdagabbaktól vagy az er?sebbekt?l függ?vé tenni. *„Ez az emberiség egész történelmi tapasztalatának kvintesszenciája"* – zárta az államf?.

Vlagyimir Putyin a tavalyival ellentétben hosszan beszélt az Ukrajnában dúló háborúról. Mint fogalmazott, Oroszország nyugodtan halad a „*különleges hadm?veletben*" céljai felé. Lapunk tudósítójának kérdésére Odesszát orosz városnak nevezte, amely *„egy kicsikét zsidó"*. Hogy hol kellene az orosz hader?nek megállnia, azt mondta, hogy Oroszország nem területekben gondolkozik – abból van neki elég –, hanem az orosz állam biztonságának garantálásában. Befejezettnek és sikeresnek nevezte a Burevesztnyik nukleáris meghajtású interkontinentális man?verez? repül?gép tesztelését, és bejelentette, hogy hamarosan hadrendbe állítják a Szarmat interkontinentális nukleáris ballisztikus rakétákat is. Az orosz elnök nyitva hagyta a kérdést, hogy Oroszországnak szüksége van-e a nukleáris fegyverkísérletek újraindítására, ugyanakkor nem zárta ki annak lehet?ségét, hogy Moszkva visszavonja a nemzetközi atomcsendegyezmény ratifikációját.

Mindez egyértelm?en mutatja – ezt a hangulatot a Valdaj Klub egész tanácskozása alátámasztotta –, hogy Oroszország magára talált, alkalmazkodott ahhoz a helyzethez, hogy hosszú háborúba kényszerült, és lényegében az egész NATO áll vele szemben. Az orosz vezetés egyértelm?en magabiztosabb, mint egy évvel ezel?tt, és úgy érzi, az id? neki dolgozik. Ukrajna a nyugati segítség nélkül összeomlana, ez a támogatás pedig a háborús fáradtság er?södésével és Európa gazdaságának gyengülésével csökkenni fog. A Kreml mögött ott áll az orosz

társadalom is, amely éppúgy, mint a vezetés, nem kiterjedt háborúban gondolkodott, nem szereti a háborút, azonban megengedhetetlennek tartja, hogy Oroszország veszítsen.

Stier Gábor - www.magyarnemzet.hu

Ajánló